

Sak til Regjering og Storting

Kvikksølvet fra U-864 ved Fedje skal opp – alternativet er faktisk uloveleg!

Sjå vedlagt dokument.

Til:

SMK

Partileiarar

Ordførarar i Fedje, Lindås, Austrheim, Radøy og Meland

Sjømat Norge

Miljøvernforbundet

UIB v/ Einare Sletten

Elisabeth Stuberg / Aksjonsgruppe Fedje for heving av U-864

Anne Brit Reigstad / Aksjon gruppe Bergen for heving av U-864

Rotary Norhordland

NRK

Vestlandsrevyen

TV-2

BT

BA

NH

Strilen

Mvh

Sigfred Johansen

sigfred.johansen@bkkfiber.no

Kvikksølvet fra U-864 ved Fedje skal opp – alternativet er faktisk uloveleg!

Kvikksølvet frå ubåten ved Fedje er verdas største punktutslepp av kvikksølv. Dette er eit uloveleg kvikksølvdeponi i høve til internasjonal avtale som Norge har ratifisert. Avtalen seier at alt kvikksølvutslepp til Norskehavet skal stoppast. **Då må kvikksølvet opp, ikkje dekkjast til slik Regjeringa no har bestemt.**

Regjeringa gjer difor eit alvorleg avtalebrot ved å gå for den verste løysinga, tildekking.

Folk er no opgitt over den handsaminga saka har fått gjennom 15 år og ikkje minst avgjerla om tildekking. Kystverket meinte i 2013 at kvikksølvet kunne sikrast i 2016. No 2 år seinare seier dei tidlegast 2020. Dette prosjektet og styring av det, har no diverre lite truverde lenger.

Poltikar og andre interessenter!

Stans vedtaket om tildekking no. Hevingsalternativet må no klargjerast og gjennomførast så snart råd er.

- Mange av argumenta som er nytta til fordel for avgjerda om tildekkjing er tufta på mangelfull informasjon og kunnskap. Ein har gått frå hevingsalternativet som er eit sikkert tiltak på kort og lang sikt på feilt grunnlag.
- Saka må ut av budsjettet for 2019 og opp i Stortinget til høring som eigen sak snarast råd er.
- **No må Regjeringa og alle partiledarar ta riktig ansvar for framtida og kreve heving av kvikksølvet/U-864!**

Kvifor har denne saka no tatt 15 år og endt opp med gal beslutning?

Eit vesentleg moment i høve til dette er det oppdraget Regjering og Storting gav til departementet og Kystverket. Dei 2 alternativa tildekking og heving skulle utgreiast fram til ei anbefaling. Ein seier då at ein har 2 alternativ for sikring av kvikksølvet og Kystverket skal anbefale eit av dei. Tildekking av kvikksølvet skulle aldri vore reist som mogeleg alternativ fordi det møter ikkje sikkerhets- og miljømessige krav for deponering. Kvikksølv vert til methylkvikksølv i kontakt med sjøvatn. Dette er av dei meste giftige kjemikalia som finns.

Lister her opp viktige moment som ein meiner Kystverket og minister Dale overser når dei går for tildekking;

- Å deponere slike mengder farlig avfall må møte myke dei samme strenge kriteria som lagring av atomavfall. Deponi av dette slaget skal være jordskjelvsikkert, kunne inspiserast for lekkasjer og reparerast for å stanse lekkasje. Dette vil ikkje være mogeleg å utføre på havbotnen. Kystverket har ikke gjennomført tilstrekkelig kvalitetssikring av eit slikt deponi for kvikksølv utanfor Fedje.
- Kysten frå Ålesund til Stavanger er mellom dei mest utsette strøka for jordsjelv i Norge. Kwart år er det 10 jordsjelv på over 3 på Richters skala i Norge. Eit jordsjelv nær ubåtvraket kan øydelegge heile tildekkinga og føre til utslepp av kvikksølv. Ubåtskroget vil og kunne felle saman ved jordsjelv og gje utslepp av kvikksølv. Det er sterke undervasstraumar vest av Fedje som vil påvirke tildekkinga på ukjent vis.

- Krystallinsk TNT i torpedoer ombord vil kunne eksplodere ved jordskjelv som vil ryste ubåten. På sikt vil skroget brytast ned, tung overdekking vil framskynde dette. Å fjerne våpensystemer på havbunnen må være svært risikofylt og kan føre til at torpedoer eksploderer. Niva konkluderer med at torpedoer må takast opp ved tildekking av ubåten, mens Kystverket vil dekkje til ubåt med torpedoer. Altså ei potensiell kvikksølvbombe før eller seinare.
- Kvikksølv som ligg i flasker er ufarleg slik det no ligg. Når flaskene ruster sund og kvikksølv kjem i kontakt med sjø blir etter kvart det svært giftige stoffet metylkvikksølv danna. Det vil gå i næringskjeda og ramme alt sjøliv, sannsynlig og oppdrettsanlegg. I Japan døyde over 2000 menneske og over 30000 menneske store nerveskader frå metylkvikksølvforgifting etter utslepp av kvikksølv til sjø i 1950. Nordsjøen kan i verste fall bli ramma av dette dersom det verste skulle skje. Dette er ein risiko du som politkar ikkje kan være med på hverken for oss, eller dei som kjem etter oss. Hugs Murphys lov ; **Alt som kan gå galt, vil før eller seinere gå galt.**

Ein skulle i staden gjeve **eitt** oppdrag til Kystverket; utgreie og tilrå enten å heve ubåten og kvikksølv eller kun kvikksølv. Slamsuging av havbotnen rundt ubåten må utgreiast i begge høve. I dag er dette kjende og velbrukte måtar og gjere slikt arbeid på. Viser til;

- Heving av atomubåten Kursk der Mammoet tok opp ein ubåten som var 10 gonger tyngre enn U-864. Djupne var ype 100m. Også en ubåt ble tatt opp utanfor Danmark av Mammoet.
- I 2012 tok Odyssey Marine Exploration opp 48 tonn sølvbarrer fra ein lastebåt frå krigen på 4700 m djupne (vestanfor Irland) utan uhell. Eit Bergensfirma (Swire Seabed) styrte operasjon med å gå gjennom skroget på båten.
- Slamsuging av farlig metall og avfall vert i dag gjort av mange firmaer på trygt vis utan at ein får spredning av metall til område rundt. Ein kan og slamsuge direkte inn i ubåten der ein kjem til, om det må gjerast

Prosess som Kystverket, politikarar og media har kjørt no i 15 år er det mykje å sei om; nevner her nokre forhold;

- Kystverket har i liten grad involvert norsk fagekspertise i høve til utgreiinga si. UIB har eksperter på kvikksølv, marinbiologi og jordskjelv. Fleire har engasjert seg, men møtt stengt dør hjå Kystverket. Viktig kunnskap og informasjon er då ikkje nytta. Det er svært tvilsom når eit statleg organ som Kystverket ikkje vil stille og drøfte dei valga dei har gjort med den fagekspertisen som har engasjert seg.
- Marinen har jo sine ekspertar på ubåtar og på heving av disse. Dei er heller ikke spurde til råds.
- Equinor som er verdensleiande på tekniske utfordringar på djup sjø er heller ikkje rådpurde så vidt vi kjenner til.
- Det vart gjort ei kvalitetssikring av hevingsalternativet av Dovre i 2009. Kvaliteten på dette arbeidet var mangelfull og blei avvist av Mammoet og Lloyds. Likevel blei feile påstander frå konsulentfirma nytta til å få gjennomslag for stans av hevingvedtaket.
- Kystverket har ikkje gjort samme kvalitetssjekk av tildekkingsalternativet slik vi ser det. At ein spør rådgjevarar i enkeltsaker er utilstrekkelig og kan ikkje nyttast som eit totalsikring av eit så viktig prosjekt som har mang problemstillingar i seg.

- Media; både aviser og TV har gjort dette til ei sak for Fedje-folket. Lokal aviser og BT/BA har omtalt saka mens NRK/TV2 i stor grad har vore fråverande med å drøfte saka. Dette har nok vore medvirkande til at politkarane prøver minste motstands vei. Fedje-folket føler seg nok nær knytt til saka utanfor stovedøra, men eit uhell med stor spreing vil fort nå heile Vestlandet og store deler av Nordsjøen og vil ramme oss alle hardt. Stans i oppdrettsindustrien og fiske vil vare i mange år og sette Noreg i eit vannry vi skal slite lenge med. **Norges Tsjernobyl kalte ein sambygding dette. Skal vi unngå det må mest mulig kvikksølv opp av havet!**
- Kystverket har brukt eventuelt tap av kvikksølv under hevinga som skremsel for å få tilslutning for tildekking. Dette er det ingen grunn til ved bruk av riktig hevingsløysing. Skulle det avdekkast kvikksølv under hevning, kan det fangast opp eller takst opp etterpå etter som dette vil ligge konsentert og utgjør ikkje nokon akutt fare før etter lengre tid i sjø.
- **Det ser ut som avgjerla om tildekking er tatt av departementet og statsråden på svært sviktande grunnlag.** Kvar er miljøvernminister, fiskeriminister og helseminister? Miljøverndepartementet skal ivareta fleire avtalar som akkurat skal forhindre utslepp av farlege kjemikalier. **Stå fram og sei kva de meiner dersom regjeringa går for tildekking!**

Vidare arbeid:

- Kven som skal leia og organsiera vidare arbeid må besluttast. Eksterne fagfolk må samman med statlig leiing gjere ei kvalifisert vurdering av metodar for hevingsalternativet og få desse kvalitetssikra av ekstrernt selskap.
- Vald metode for heving av kvikksølv/ubåt må leggest fram for regjering og storting til sommaren 2019 og beslutning må då takast omgåande. Kontrakt bør vere tildelt i 2019 og heving utførast seinast 2020.
- Riksrevisjonen må ta tak i denne saka som omfattar verdas største kvikksølvforureining og gje ei objektiv vurdering av kvifor ikkje denne har vorte handsame på raskare og betre vis. Riksrevisjonen bør ha sitt arbeid ferdig til sommaren etter som det er viktig å få med seg læreeffekt i det vidare arbeidet.
- **NRK og TV2.** Dette er ei svært viktig miljøsak som de bør ta opp til debatt. Feil valg av løysing her vil kunne få alvorlege følgjer for Norge.
- Sjømat Norge må nytte sine kontaktar for å få fokus på saka.

Om en frykter fra besvær kan man liksom godt la vær. Om en uten vaklen vil; har man nesten fått det til! (Piet Hein)

Dette må vere mottoet for en ny kurs i kvikksølvsaka!

Sigfred Johansen (med nyttige innspel frå ekspertar)

Pensjonert Teknisk og Operasjonell Rådgjevar

sigfred.johansen@bkkfiber.no